

tarčeva čustva, življenje, stiska, boj in sanje množic dale svojo posebno potezo. Vilhelm Liebknecht v „Spominih na Marxa“ prikazuje Marxa kot človeka, politika, vzgojitelja in ljubitelja otrok. Razen tega prinaša „Koledar CD“ še nekaj krajših člankov. Krasijo ga številne slike.

Seliškar v delu „Roke Podlipnika“ verno in umetniško zaokroženo prikazuje življenje brezdelnih delavcev v barakah, življenje njihovih žena in otrok, ki jih iz bede do dna razgaljeno življenje prezgodaj postara. — Zanimiv je razgovor prostitutke Lize z Andrejem Podlipnikom, kjer obtožuje moralo današnje družbe, v kateri se prodaja vse, telo in duša in v kateri se samo radi nekih posebnih koristi zatira vsak glas vesti.

Ludvik Winder v „Štefka ali kako je družina Suša premagala krizo“ prikazuje življenje mlade služkinje, ki jo borba za kruh zanese v pedantno vzdušje povprečne malomeščanske rodbine. Pisatelj je meščansko okolje in vse nastopajoče osebe več ali manj tipiziral. Knjiga je pisana vseskozi s precejšnjo živahnostjo in vedrostjo ter se v prevodu Talpe prav lepo čita. Vkljub temu bi CD delavstvu, če že sega po prevodih, na mesto Štefke lahko poklonila kako boljše beletristično delo, ki mu sicer v originalu ni dostopno.

S V, delom Beerove: „Splošne zgodovine socializma in socialističnih bojev“ je delo zaključeno. V del prinaša najnovejšo zgodovino človeštva do izbruha svetovne vojne v l. 1914. Delo nazorno prikazuje vzroke zgodovinskih dogajanj, gospodarske razmere in iz njih izvirajoče socialne boje med družabnimi razredi, v okviru posameznih narodov. Prevod Talpe je prav tako kot v „Štefki“ čist in lep. Knjigo bi morala prečitati vsaka žena. Boji, ki vznemirjajo današnji čas in ki so v bistvu enaki bojem v preteklosti, bi ji preko te knjige postali razumljivejši.

Meta Koren

Jože Karlovšek: Slovenski ornament, ljudski in obrtniški izdelki. Založba Kleinmayr in Bamberg, str. 107, slik 112, cena 100 oz. 120 din.

Ljubezniva cerkvice sv. Petra pri sv. Primožu nad Kamnikom ima lep slikan lesen strop. Zanimivo zložene, slikovito sestavljene in okrašene stropne odkrivamo v starih kmečkih hišah. Vidimo na njih rezljane hodnike, ki obkrožajo hišo in tvorijo teman venec belemu zidanemu podnožju. Njih okna so zamrežena z lepo kovanimi mrežami. In v hiši nas toplo poboža domača peč z okrašenimi pečnicami. Vemo, da so naše babice želele imeti pri preji lične preslice in kolovrate. In skrinja, kamor je nevesta spravila svojo balo, je morala biti čim najbolj polepšana s slikarijami, vrezavanjem, reliefi in intarzijo.

Kako se je naš svojstveno slovenski okras na vseh teh in še mnogih drugih predmetih praktično uporabljal, nam v kratkem obrazloži Jože Karlovšek v svoji drugi knjigi o Slovenskem ornamentu.

Na izdelkih, okrašenih po ljudski fantaziji, se ponavljajo eni in isti motivi, ki se z novimi malimi okraski vedno bolj bogatijo. Ti tvorijo temelj ljudskega okrasnega sestava; avtor jih naniza v uvodu kot temelj nadaljnega razumevanja okraševanja različnih predmetov.

Vsakemu naših ljudskih in obrtnih izdelkov posveti nato kratko poglavje in jih nazorno pojasni s priloženimi sličicami. Od raznih strani je zbral narodno šaro, da nam jo pokaže. Mnoge zaklade hrani Ljubljanski muzej, pa tudi privatni ljubitelji v svojih zbirkah. Lepe umetnine se skrivajo po številnih podeželskih cerkvicah, ki jih vse premalo poznamo, ljubimo in spoštujemo.

Fotografijam dodaja risbe, posnete po kmečkih izvornih izdelkih in pa originalne osnutke modernih umetnikov, slikarjev in arhitektov. Žal, da mnogokrat iz teh risb zadobimo samo motivni vtis. Če pogledamo naše male in velike narodne umetnine, občutimo, da je pri delu umetniku roka pela in plesala, pa je začrtal včasih neskončno lepe krivulje, lepo vezane ena z drugo. Občutiti jih moramo, da jih moremo z risbo posneti. Sicer isti motiv izzveni trdo in surovo. Med okenskimi mrežicami odkrijemo lep motiv s srcem sredi svojstveno kmečke, nesorazmerne kompozicije. A škoda, da

risba ni večja: ne spoznali bi samo sestava okrasa, ampak tudi lepoto linij, ki teko kot stihl pesmi, kadar je taka mrežica ročno, z občutkom kovana.

Pisatelj nam v knjigi govori o vsem, kar krasi hišo na zunan in znotraj, s čemer so se lišpali naši stari, s kakšnimi oltarji so polepšali cerkve in kako jih poslikali: tudi o papirnatih prtičkih in srednjeveških rokopisih, ki v njih zasledimo sledove našega okrasa. Beremo, kako so slikali in pisali pisanice in pirhe. A pisatelj greši, ko imenuje izdelavo pisanic domačo belokranjsko obrt. Kupčijo z njimi dela šele najmo-dernejša doba; včasih je pisanico napisalo dekle fantu kot pismo zasanjanega srca.

Pripoveduje tudi o rožastih oknih in na steklu slikanih podobah, ki so prišle od drugod k nam, pa so si privzele domače zvoke v sestavi risarije in barv. Opisuje razvoj naše keramike in načina njene izdelave; pridana so dela naših modernih tvrdk. Bolj bi si želeli poznati bogate vrste oblik keramičnih izdelkov, ki bi nam pojasnile njih stilni razvoj. V čipkah nam poda avtor pisano zbirko motivov, ki so pri nas udomačeni; med njimi so nekateri še staroslovenski, drugi bližji južnim ornamentikam kot naši.

V tej svoji prav zelo zanimivi knjigi je pisatej obdelal bogato snov. Iz poveda-nega izvemo marsikaj lepega, še neznanega in praktično poučnega. Poda nam sličico bogatih virov narodne fantazije in obširnega polja, ki se je na njem udejstvovala.

G. Š.

Dr. B. Dragaš: Otrok v šolski dobi; izdala Knjižnica za zdravstveno zaščito mater in otrok. 230 str. To je že tretja knjiga našega priznanega specialista za otroške bolezni ter pisatelja poljudno zdravstvenih knjig, nadaljevanje knjig o dojenčku in otroku v predšolski dobi. Ker obsega šolska doba tudi dobo pubertete, važnega spreminjanja vsega telesa in duševnosti, je ta doba posebno važna za vse nadaljnje življenje. Avtor je dobi pubertete posvetil posebno pažnjo in se pri tem ni omejil samo na telesne pojave (zelo važen je nauk materam, naj ne puste svojih hčerk v negotovosti in strahu ob nastopu menstruacije, temveč jim naj pravočasno razlože, da je to naravni pojav, v zvezi z njihovim bodočim materinstvom), temveč je tudi obrazložil duševne pojave in vprašanje spolne vzgoje. Pri tem se obrača proti vsem vsiljenim razlagam, zastopa pa mnenje, da je treba otroku, ki sam sprašuje, previdno, a po pravici odgovarjati. Precejšen prostor zavzemajo čisto higienski nauki glede prehrane, snage, spanja, gibanja (mnogo gibanja na prostem!), telesne držę, ki je zaradi rasti težko poglavje, nege doraščajočega otroka itd. Vsi ti nasveti bodo posebno koristni materam, ki v prvi vrsti skrbe za obleko, obutev in hrano otroka. Precej se bavi pisatelj tudi z vzgojo otrok, posebno ne popolnoma normalnih, nervoznih otrok. Ker so vse vrste nervoznih pojavov ali podedovani ali pa priučeni od nervoznih staršev ali druge okolice, svetuje v mnogih primerih odstranitev iz domače hiše, spremembo okolja, ki pri „nervoznih“ otrokih včasih čudežno učinkuje. V vzgojnih poglavjih predvsem povdarja nujnost sodelovanja med starši in učitelji, ki mora biti prijateljsko in sporazumno. Ako naj bo otrok dober in discipliniran učenec, ne sme doma čutiti odpora proti šoli. Sledita dve obširni, čisto zdravstveni poglavji o šolskih in nalezljivih otroških boleznih z opisom vsake bolezni in nasveti za zdravljenje. Avtor opozarja na nevarnosti nehigienskih razvad, kakor je poljubljanje na usta, božanje psičkov, lizanje znamk in ovojev in podobno. Ta poglavja bodo materam pomagala, hitreje spoznati otrokovo bolezen in takoj ukreniti vse potrebno. Dodano je še poglavje o prvi pomoči; to je materam šolskih otrok, ki tako radi skačejo in telovadijo, tudi prav potrebno. Knjigi je dodanih 18 slik, deloma fotografij avtorja samega, deloma po njegovem navodilu izvršenih risb, ter tabela o starosti, dolžini in teži šolskega otroka po Pirquetu in Camereru. — Moti edino včasih težko razumljiv jezik in težka preglednost nekaterih poglavij. Vsekakor pa bo knjizica dobrodošel priročnik našim staršem in vzgojiteljem pri negi in vzgoji otrok in jo zato toplo priporočamo.

O. G.